

Буковина, 2009. 752 с.

7. Радієвська А. А. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів молодших класів у ліцеї мистецтв : автореф ... дис. канд. пед. наук. Харків, 2015. 20 с.

УДК 78: 786. 2.(477. 54)

БЕВЗ Марина Володимирівна,

професорка кафедри загального та спеціалізованого фортепіано

ХНУМ імені І.П. Котляревського,

заслужена діячка мистецтв України,

кандидатка мистецтвознавства, професорка

Актуальні проблеми викладання курсу

«Загальне та спеціалізоване фортепіано»

у закладах вищої освіти мистецького спрямування

Курс загального та спеціалізованого фортепіано є одним з найважливіших у комплексній підготовці фахівців з музичного мистецтва. Якість освіти, якій наразі приділяється особлива увага, забезпечується у закладах вищої освіти мистецького спрямування усім комплексом дисциплін, серед яких дисципліни «Загальне фортепіано» та «Спеціалізоване фортепіано» займають особливе місце. Наші випускники мають бути конкурентоспроможними на сучасному ринку праці, бути готовими до професійної «мобільності» і саме ці курси спрямовані на забезпечення високого рівня фахової підготовки, зокрема, формують здатність до розширення сфер мистецької діяльності. Адже «крізь призму фортепіано» можна долучитися до нових, оригінальних форм співтворчості, набути навичок фортепіанного супроводу сольного виступу, розширити можливості ансамблевого музикування тощо. У доповіді наводяться

аргументи з сучасної педагогічної та концертної практики щодо справедливості цього твердження.

Стратегічними завданнями, на вирішення яких в сучасних умовах мають бути спрямовані вищезначені курси, є розвиток музичного мислення засобами фортепіанного мистецтва, формування музичного інтелекту шляхом занурення в безмежний світ фортепіанної музики, удосконалення навичок читання з листа та транспонування, ансамблевого музикування, виконавської свободи і, як слідство, сприяння формуванню творчої особистості майбутнього митця.

Скорочення обсягу навчального навантаження до 600 годин, що відбувалося поступово протягом останніх років, призвело до змін в обсязі курсів, що у свою чергу, спонукає до певного коригування їх структури курсів та змістовного наповнення.

На думку автора, шляхами удосконалення курсів «Загальне фортепіано» та «Спеціалізоване фортепіано» у відповідності до вимог сьогодення є:

– *репертуарна політика*. Загальновідомим є той факт, що загальнокультурний та, так би мовити, «вузькопрофесійний» рівень студентів закладів вищої освіти мистецького спрямування нерідко не корелюється з рівнем їх вмінь та навичок у грі на фортепіано. Однак, вивчення цілої низки музично-теоретичних дисциплін: гармонії, сольфеджіо, поліфонії, аналізу музичних форм та ін. – неможливе без вільного володіння фортепіано. І саме в рамках означених курсів відбувається подолання «мовного бар'єру» студента на шляху досягнення їм усіх компонентів фахової підготовки. Тому питання вдалого, доцільного репертуару, створення сучасних програм є дуже актуальними. Особливо цінними в цьому контексті стають твори, що мають ясну музичну мову, зручні з точки зору фортепіанної техніки прийоми викладу та, разом з тим, узагальнену, «дорослу» образність. Для формування сучасного фахівця величезне значення має національний репертуар. Сприймання світу звуків, органічний «звуковий фон», що формується в дитинстві – мелодика рідної мови, колискові пісні матері – створюють фундамент музичних уявлень, що розвиваються у процесі професійного навчання. Така «базова» наповненість

звукowymi враженнями сприяє розвитку диференційованого інтонування, органічного фразування тощо. Включення до програми курсу як творів, що належать до національної музичної класики, так і творів сучасних українських композиторів, на нашу думку, сприятиме не тільки оволодінню необхідними піаністичними навичками, а і подоланню певного психологічного бар'єру у виконанні опусів, що складають золотий фонд світової фортепіанної літератури.

Вивчення творчого спадку українських композиторів, зокрема, представників харківської композиторської школи, вважаємо одним зі шляхів, спрямованих на максимальний розвиток сучасного фахівця. Нагадаємо, що такі харківські митці, як Валентин Борисов, Ігор Ковач, Ігор Польський, Марк Кармінський, Олена Гнатовська, Володимир Золотухін, Володимир Птушкін створили яскраві, змістовні фортепіанні твори, що здатні збагатити і прикрасити не тільки програму курсів загального та спеціалізованого фортепіано, а і стати перлинами сучасного концертного життя.

– *Ансамблеве музикування* має бути значною частиною програми курсів, оскільки надає можливість «зсередини», за допомогою фортепіано, досягнути симфонічну та камерну музику, доторкнутися до оригінальних фортепіанних ансамблевих творів, розвинути слухову увагу, сформуванати навички гри в ансамблі.

– *Практична апробація теоретичних знань*. За власним багаторічним досвідом викладання курсів загального та спеціалізованого фортепіано можемо ствердно зауважити, що досить часто здобувачі вищої освіти не мають навичок практичного застосування отриманих теоретичних знань: питання музичної форми, стильових «атрибутів» твору, що вивчається, і не тільки за фортепіано, але і в класі з фаху, тощо. Тобто теоретичні знання окремо, а реальний музичний твір – окремо. Питання: як він існує у часі, за якими правилами або без правил, у чому криється перший (поверхневий) та, може, більш складні, глибинні змісти твору? Завдяки яким засобам виразності створюється цілісна концепція інтерпретації твору, як досягти відповідної змісту технічної спроможності? Якість звуку – якою вона має бути у кожному конкретному

випадку і як цього досягти? У курсах загального та спеціалізованого фортепіано можна спілкуватись, саме спілкуватись з цілої низки питань, вивчаючи певні твори на фазі ознайомлення, пробуджуючи *власну* думку студента, *власний* пошук відповідей на проблемні питання, *власне* ставлення, що, у свою чергу, і сформує власний творчий почерк митця.

– *Концерти студентів класу*. Ця форма роботи є могутнім фактором виховання та пробудження творчої активності студентів та сприяє досягненню низки цілей, а саме: публічне виконання концертної програми формує виконавські навички студентів. Ігрова практика забезпечує відчуття музичного матеріалу «зсередини», прояснює всі взаємозв'язки та закономірності, активізує музичне мислення, пробуджує емоційно-образну уяву, виховує виконавську волю та витримку. Створення оригінального звукового «продукту» – аранжувань для складу інструментів, наявних у класі або виконання творів студентів – композиторів, співтворчість та надзвичайне задоволення від отриманого результату, впевненість у власних силах та виконавська свобода – безумовні чесноти цієї форми роботи.

Одже, курси загального та спеціалізованого фортепіано мають бути спрямовані на пізнання музики у всій її різноманітності і саме фортепіанна підготовка в значній мірі обумовлює можливість широкого охоплення та засвоєння як фахових, так і музично-теоретичних дисциплін. Інтенсифікація усіх видів роботи з акцентом на виборі відповідного репертуару, питаннях формоутворення, жанру та стилю, характеру тематизму, акустичних ефектах, виконавській сольній та ансамблевій практиці і, головне, небайдуже ставлення до викладання курсу, пошук нових, креативних форм роботи зі студентами зі збереженням найкращих надбань фортепіанної педагогіки та виконавства забезпечить відповідний сучасним вимогам рівень підготовки фахівців з музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

Бевз М.В. (2005). Фортепіанна творчість для дітей та юнацтва Марка Кармінського як складова частина сучасного педагогічного репертуару. *Культурна спадщина Слобожанщини: «Слобожанские чтения»*, 100-107.

Бевз М.В. (2007). Фортепіанні твори І. Ковача. Нотатки викладача. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 19, 40-49.

Бевз М.В. (2008). «Дитячий зошит» В. Борисова у просторі фортепіанної музики для дітей та юнацтва. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 21, 176-182.

Бевз М.В. (2015). Фортепіанні твори харківських композиторів у курсі загального та спеціалізованого фортепіано музичного вузу (нотатки викладача). *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 43, 7-21.

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна,

докторка педагогічних наук, професорка,

професорка кафедри мистецької освіти

ЦДПУ імені Володимира Винниченка

(м. Кропивницький, Україна)

rastrygina.alla@gmail.com

КОМПЕТЕНТНІСНІ ЗАСАДИ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПЕДАГОГІКИ

Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні у вищій освіті України, котра, будучи похідною культури, в усі часи була і залишається джерелом культурних традицій і центром становлення духовності народу, спрямовані на глибинну інтенсифікацію духовного життя суспільства в цілому й майбутніх фахівців зокрема. Особливо це стосується професійної мистецької освіти й музично-педагогічної в тому числі, у змісті якої мистецтво хорового